

„Επιτρέψατέ μοι να σκέπτομαι ἄλλως παρὰ ὑμεῖς περὶ τῆς ἀκυρώσεως τοῦ διατάγματος τῆς Νάντης· λίαν εὐγνωμονῶ ἐπὶ ταύτῃ Λουδοβίκῳ τῷ ΙΔ'. καὶ θὰ ἠὲ γνώνουν ἐπίσης καὶ τῷ ἐγγόνῳ του, ἂν ἔκαμνε τὸ ἴδιον.“

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ μεγάλου ἡγεμόνος ἐπεκυρώθησαν πραγματικῶς πολλὰκις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Πρωσίας καὶ τῆς καθόλου Γερμανίας. Οἱ πτωχοὶ ἐκεῖνοι καὶ ἀπροστάτευτοι γάλλοι φυγάδες ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄνδρες σοβαροὶ καὶ φιλόπονοι, μεταδόντες εἰς τοὺς Γερμανοὺς πολλὰς ἀρετὰς καὶ ιδιότητας τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος. Οἱ ἀνήκοντες εἰς ἀνωτέρας τάξεις καὶ μάλιστα αἱ κυρίαι των, διατηρήσασαι ἐπὶ μακρὸν τὴν ιδιόρρυθμον ἐνδυμασίαν των (ἴδε εἰκ. ἐν σελ. 105), προσεκαλοῦντο πάντοτε εἰς τὴν πρωσικὴν αὐλὴν καὶ εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ Βερολίνου, δὲν ἤργησαν δὲ νὰ καταλάβωσι καὶ ὑψηλὰς θέσεις, ἐν ᾗ οἱ καταγινόμενοι εἰς χειρωνακτικὰς ἐργασίας καὶ τὴν βιομηχανίαν πολλαχοῦ τῆς Γερμανίας ἱδρυσαν βιομηχανικὰ καὶ ἄλλα χρήσιμα καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου ὠφέλιμα καθιδρύματα.

Κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν εἰσέχθη εἰς Γερμανίαν καὶ ὁ τέως ἄγνωστος ζωμός, ἡ *σοῦπα* δηλαδή, ἔχουσα καθαρῶς γαλλικὴν καταγωγὴν, ἀντὶ τῆς ὁποίας προηγουμένως οἱ Γερμανοὶ ἐπινόον τὸν προσφιλεῖ ζῦθόν των. Καὶ εἰδὸς τι λευκοῦ ἄρτου ἐγνώρισαν οἱ τότε ὅχι τόσο πολυμαθεῖς ἀπόγονοι τῶν Τευτόνων, τὸ ὅποιον καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀκόμη ἀποκαλεῖται *γαλλικὸς ἄρτος* (Franzbröt) καὶ εἶνε εἰς τὴν καθημερινὴν ὅλων τῶν τάξεων τῶν Γερμανῶν χρῆσιν.

Ἀπολαύουσα ἡ ἐν Βερολίῳ γαλλικὴ ἀποικία πάντοτε τῆς εὐνοίας τῶν ἐκάστοτε ἡγεμόνων τοῦ Βρανδεβούργου καὶ συγκρατούμενη ὑπὸ ἀρρήκτων δεσμῶν ἐσωτερικῆς ἐνότητος

καὶ ὁμονοίας ἐπροόδευσεν κατὰ τοὺς δύο παρελθόντας αἰῶνας τόσο καταπληκτικῶς, ὥστε μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη μεθ' ὅλας τὰς ἐπισυμβάσας ἀναμίξεις τῶν δύο ἐθνοτήτων ὁ γαλλικὸς αὐτῆς τύπος κατ' οὐδὲν παρήλλαξεν ἢ διεφθάρη.

Ὁλόκληρον ἱστορίαν ἡδυνάτο τις νὰ συγγράψῃ, ἂν ἐπρόκειτο νὰ περιγράψῃ τὰ διάφορα εὐεργετικὰ καθιδρύματα, τὰ ἐκ τῶν κόλπων τῆς ἀποικίας ταύτης προελθόντα. Ἐνταῦθα ἀρκούμεθα μόνον ν' ἀναφέρωμεν ὅτι ἐν Βερολίῳ ἔχουσι μεγάλην ἐκκλησίαν καὶ διατηροῦσιν ἑνδεκα σπουδαῖα φιλανθρωπικὰ καταστήματα· ἐν μεγαλοπρεπὲς νοσοκομεῖον ἱδρυθὲν τῷ 1687 καὶ ἀνοικοδομηθὲν τῷ 1878, ἐν οἰκοτροφεῖον, ἱδρυθὲν τῷ 1857 καὶ δεχόμενον εἰς τοὺς κόλπους του γυναικας τῶν καλλιτέρων τάξεων, ἐχούσας ὅμως ἀνάγκην ἐξαιρετικῆς περιθάλψεως κατὰ τὰ γηρατεῖα των (ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέρχεται τὴν σήμερον εἰς 50 περίπου). Οὐ μακρὰν τοῦ νοσοκομείου κεῖται τὸ ὀρφανοτροφεῖον, ἱδρυθὲν τῷ 1725, ἡ σχολὴ τῶν ἀπύρων παιδῶν καὶ τὸ Νοσοκομεῖον τῶν παιδῶν· ἐν τοῖς τρισι τούτοις καταστήμασι 2500 παιδία ἔτυχον μέχρι τοῦ νῦν περιθάλψεως καὶ ἀγωγῆς μέχρι τοῦ 16^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας των.

Πιστοὶ εἰς τὰς ὀρχαίας παραδόσεις οἱ ἀπόγονοι τῶν γάλλων φυγάδων διδάσκουσιν ἐν τοῖς καταστήμασι τούτοις τὴν γαλλικὴν ὡς μητρικὴν γλῶσσαν, ἐν τούτοις κατὰ τὸ διάστημα τῶν αἰώνων καὶ ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν βασιλικὸν οἶκον τῆς Πρωσίας δὲν ἡδυνήθησαν ὅπως ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περὶ αὐτοὺς στοιχείου καὶ ὁσάνις παραστῇ ἡ περίστασις ἐκδηλοῦσι τὴν ἀφοσίωσιν καὶ φιλοπατρίαν πρὸς τὴν Γερμανίαν, ὥστε ἀναγκάζεται τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι τελειῶς ἐλησμόνησαν τὴν πικρὰν μὲν, ἀλλ' ἀληθ-ῆ πατρίδα των.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ.

— Νεαρὰ γερμανὶς καλλιτέχνης ἐπεχείρησεν ἀπλῶς ν' ἀντιγράψῃ μίαν τῶν χαριεστέρων τῆς φύσεως εἰκόνων ἐν τῇ βλαστήσει τοῦ φυσικοῦ *στεφάνου*, ὅστις περιεσφιγξεν παλαιὸν δένδρου κορμόν. Παρ' ἡμῖν λάχανα μόνον ἢ κολοκύθαι εὐρίσκουσι τόπον παρὰ τοιούτους κορμούς, ἀλλ' ἐδῶ, ὅπου οὐδὲ γωνία γῆς μένει ἀπεριποίητος, ἡ φύσις θωπευθεῖσα ἅπαξ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς παράγει χαριεστάτα συμπλέγματα τῶν δώρων της. Ἡ κυρία Ἑλένη εἶνε γνωστὴ ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ κόσμῳ ὑπὸ τὴν ὠραίαν ἐπικλήσιν „ἡ ἀνθοκόμος τῆς γραφικῆς“ ὡς φιλόκαλος βέβαια ἐρμηνεύτρια τῶν φυσικῶν καλλονῶν διὰ τοῦ χρωστήρος.

— Ἐν τῇ πτωχῇ μας ποιητικῇ Ἀνθολογίᾳ μόνον τὴν ἐξαισίαν „μίμησι τοῦ τραγουδιοῦ τῆς Δεσδεμόνας“ τοῦ Σολωμοῦ ἐθεωρήσαμεν ὡς ἱκανὴν νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν περίφημον τοῦ Wilhelm Amberg εἰκόνα, τὴν „ἐρημον κόρην“. Κατ' αὐτὸν τοῦλάχιστον τὸν τρόπον εἰς μὲν τοὺς μελετήσαντας τοὺς στίχους τοῦ μεγάλου ἐκείνου ποιητοῦ παρέχεται τόσο ὠραία ἀφορμὴ ν' ἀνακαλέσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν μνήμην ἐπὶ τῇ θεᾷ καλλίστῃ εἰκόνι, διὰ δὲ τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτοὺς καὶ ἐντροφῶντας εἰς τὰ ξενοφωνήματα τῆς Σχολῆς τοῦ ἐφημέρου θαύμασμοῦ διπλῇ τις προπαιδεῖα πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἀγνοῦ ἐκείνου καὶ γνησίῳ καλλιτεχνικῷ αἰσθήματος. Ἰδοὺ οἱ μελαγχολικώτατοι ὅσον καὶ φυσικοὶ στίχοι τοῦ Σολωμοῦ:

Ἡ ἀθλία ψυχὴ καθήμεν
Σὲ χόρτο, σὲ λουλούδι,
Μὲ μία φωνὴ νεκρώσιμη
Ἀρχίνας τὸ τραγοῦδι·
Ἐλᾶτε, τραγουδήσετε
Τὴν πράσινην ἐτιᾶ“.

Ἀκίνητο τ' ἔχει της
Εἰς τὴν καρδίᾳ βαστάει,
Τὴν κεφαλὴν ὡς τὰ γόνατα

Τ' ἀδύνατα ἀναυπάει,
Κι' ὁ βύαξ ἐκεῖ ὡς τὰ πόδια της
Ἐφλοίσβιζε τερπνά.
„Ὅλοι, ὅλοι, τραγουδήσετε
Ἐτιᾶ, ἐτιᾶ, ἐτιᾶ“.

Πικρὰ ἀντάμα ἐβγαίνανε
Τὰ δάκρυα μὲ τὰ λόγια,
Κ' ἔτσι ἔλεγε ἀκατάπαυτα
Βαρυὰ τὰ μυρολόγια,
Ὅπου τὴν ἐλυπίνετανε
Λαγκάδια καὶ βουνά.
„Ἐτιᾶ νὰ τραγουδήσετε, —
Ἐτιᾶ καὶ πάντα ἐτιᾶ“.

„Δὲ φταίει· — ψεύτη τὸν Ἔρωτα
Κάνεις ἄς μὴν τὸν κράξῃ·
Ἐὼς ποῦ μιλεῖ τ' ἀεὶ μ' ἐμὴν,
Δὲ φταίει, θὲ νὰ φωνάζῃ·
Γιατὶ μοῖ τὸ φανέρωσε
Πῶς πλέον δὲ μ' ἀγαπᾷ,
Κι' ἀμέσως ἐγὼ ἀρχίνα
Νὰ τραγουδήσω ἐτιᾶ“.

„Μιὰ ἡμέρα ἐγὼ τοῦ κλαύθηκα
Πῶς πέφτει ὡς ἄλλα στῆθι,
Κ' ἐμένα μ' ἀπαράτησε, —
Κ' ἐκεῖνος μ' ἀποκρίθη·
— Μιμήσου με κι' ἀγάπησε
Ἄλλῃ κ' ἐσὺ ἀγκαλιά. —
Τί ν' ἀγαπᾶσω ἢ δύστηνη
Πάρεξ θανάτου ἐτιᾶ!“

„Δὲ θέλω νὰ μοῦ βάλουνε
Εἰς τὸ στεγνὸ κλινάρι
Μυρτιάς, οὔτε τριαντάφυλλα,
Πάρεξ ἐτιᾶς κλωνάρι,
Κι' ἀπάνου ἀπὸ τὸ μνημῶ μου
Ἄλλῃ δὲ θέλω ἰσκιὰ·
Ὅλοι, ὅλοι, τραγουδήσετε
Τὴν πράσινην ἐτιᾶ“.